

nings- og eftergivningspolitik, der blev ført efter den nazistiske magtovertagelse i 1933. Fra da af bøjede småstaten Danmark af over for ethvert pres fra Tyskland: Teaterforestillinger blev aflyst af justitsministeren, hvis regeringen mente, de kunne ophidse tyskerne, private foreninger gav sig allerede fra april 1933 til at aflyse gæstende jødiske kunstnere, tyskkritiske skribenter blev fyret fra de største dagblade, tyske jøder blev afvist ved grænsen, og selv efter at J-passet, jødepasset, blev indført i Tyskland, kom der ordre til paspolitiet om at afvise dem alle samt dem, der måtte se ud til at ligne nogle, der skulle have haft et j-pas, for at være sikker på at få alle spærret ude.

Enhver tanke om at ruste sig imod en tysk besættelse blev afvist af regeringen, der i 1937 slog tanken om et nordisk forsvarsforbund ned og endog i begyndelsen af 1940 sagde til de andre nordiske lande, at det kun kunne overvejes i samråd med Tyskland. Efter 9. april fortsatte denne politik.

For at forstå besættelsehistorien er man altså nødt til at forstå forhistorien, og derfor skal den fulde liberalisering af adgangen til arkiverne om den periode, som vi ønsker, omfatte perioden 1933-1950.

Når vi ikke siger 1945, men 1950, skyldes det jo, at retsopgøret først slutter i 1950, hvor man begynder at gå den modsatte vej og sende de dødsstrafdomte og livstidsdomte hjem igen, f.eks. Best og Kaj Munks mordere.

Der har været mange såkaldte sensationer om krigen i de danske aviser i den senere tid, som viser, at vi jo faktisk ikke har en ordentlig historieundervisning, og derfor er det også rigtigt at understrege historieundervisningens betydning i regeringens oplæg og i holocaustdokumentet. Det er en overraskelse, at danskerne solgte våben, industrivarer og landbrugsvarer til Tyskland! Hvem i alverden skulle de ellers have solgt dem til, når vi var et besat land?

Når vi beskæftiger os med historien, er det for at lære af den. Det 20. århundredes uhyrligheder mod egne og andre folk skal vi gøre, hvad vi kan for at undgå i det 21. århundrede. Dette er også moralen fra Holocaustkonferencen og grunden til, at vi går ind for forslaget om det nystartede holocaustcenter, som andenbehandles i morgen.

Lad os få al viden frem om, hvorfor og hvordan og i kraft af hvilken baggrund såvel nazismens som kommunismens forbyrdelser og

masseudryddelser kunne ske. Kan vi finde en vaccine, skal den anvendes, men først og sidst består den vel i, at vi mennesker skal lære at opføre os anstændigt og undlade at tro på de totalitære ideologiers og utopiers strålende løfter, som bare lige kræver nogle beklagelige ofre på vejen. Ofrene skal vi nok få, men løfterne indfries aldrig.

Når vi så skal åbne arkiverne, vil jeg sige i forbindelse med den debat, vi lige har haft, at det interessante ikke er at finde en tilfældig embedsmand, der har skrevet under på et stykke papir, for det afgørende er jo, om han har skrevet under i overensstemmelse med den politiske beslutning, regeringens beslutning. Det afgørende ligger jo i, hvem der traf beslutningen, og efter hvilke direktiver der er blevet handlet.

En embedsmand er jo kun interessant, hvis han har brudt mod direktivet oppefra. Det interessante er jo ikke, at han har fulgt et direktiv sådan som f.eks. paspolitiet i 1938. Derfor skal vi ikke løbe fra, at der i den periode givetvis først og fremmest var et politisk ansvar for embedsverdenen.

Ole Sohn (SF):

Måske er det lidt usædvanligt, men jeg tror, jeg vil benytte indledningen til at takke statsministeren for hans indledende bemærkninger, hvor jeg syntes, statsministeren kom meget fint rundt dels om historien om Holocaustkonferencen, dels om slutdokumentet derfra: dets vigtighed som et bidrag til at lære af historien og netop bruge det til at lære, så vi undgår gentagelser.

Jeg er også meget glad for bemærkningerne i statsministerens indledning om, at det nye, vi også har lært, og som også er en følge af Holocaustkonferencens sluterklæring, jo netop er, at vi i forbindelse med vores arkiver også skal se besættelsestiden an, også se, hvordan danske embedsmænd og dermed også det danske politiske system har ageret. Det kan ikke længere være anledning til afslag på arkivadgang.

Det er en åbenhed, som jeg synes er en tak værdig, fordi der her tidligere er givet nogle afslag, og det er klart, at de, der tidligere har fået afslag på deres ansøgninger med den begrundelse, nu kan søge igen, hvis vedtagelsen her går igennem.

Også fra SF's side vil vi gerne understrege en stor støtte til sluterklæringen fra Holocaustkonferencen, dels i respekt og ære for ofrene og dem, der stod imod, dels for også at understre-